

MUZEUL DE ISTORIE „IULIAN ANTONESCU” (Interviu cu Viorel Căpitanu)

de VICTOR MITOCARU

— Stimate domnule director Viorel Căpitanu, băcăuanii au aflat nu de mult timp, cu plăcută surprindere, că Muzeul de Istorie din Bacău poartă în prezent numele lui Iulian Antonescu cel care, din cât se știe, este ctitorul acestei instituții. Ca unul care a stat adesea în preajma profesorului Antonescu, i-am ascultat ca student cursurile, m-am aflat în sălile tixite de auditori care-i sorbeau cuvintele, acea oralitate atât de expresivă asigurând farmecul conferințelor, mă simt dator să vă întreb cum a luat, de fapt, ființă muzeul din Bacău.

— La 1 aprilie 1957 se înființează la Bacău un muzeu regional, prin strădania profesorului și poetului B. Munte. Primul director al proaspetei instituții avea să fie la fel de proaspătul absolvent al Facultății de Istorie din București, Iulian Antonescu, distinsul conferențiar de mai târziu, dar care a rămas în conștiința contemporanilor drept unul dintre cei mai devotați specialiști ai muzeisticii românești. Cum era de așteptat, s-au ivit chiar atunci greutățile inerente oricărui început, dar și din acelea conjuncturale: lipsa unui spațiu cât de cât adecvat, alcătuirea schemei de funcționare, procurarea mijloacelor financiare — eternă poveste — pentru cercetare și achiziție. Așa cum îl cunoaștem toți cei ce au lucrat direct cu el sau în preajma lui, Iulian Antonescu era de o perseverență proverbială, despre care mai vorbesc încă și astăzi anecdote și glume populare. Unele pot fi ușor recunoscute în cartea *Memorii de pace* a regretatului scriitor Ernest Gavrilovici. Încât noua instituție a intrat pe un făgaș, să spunem, normal de funcționare, atât cât putea în acei ani să funcționeze un muzeu fără tradiție. Antonescu s-a străduit și a reușit să organizeze în centrul Moldovei o variată și reprezentativă rețea muzeistică, răspunzând astfel, prin acest demers unor stringente necesități de valorificare a filonului atât de cuprinzător de tradiții și frumuseți naturale din această zonă a țării. Ca urmare, pe parcursul unui deceniu, patrimoniul muzeal a cunoscut o impresionantă creștere dacă avem în vedere că muzeului de la Piatra Neamț înființat prin 1934 i se adăugaseră în răstimpul menționat altele 15, organizate într-o concepție nouă, beneficiind de achiziții, de concepția unei structuri moderne, cu toate impedimentele care existau ori se iveau aproape la tot pasul. Și trebuie să spun că unele greutăți proveneau fie din necunoașterea importanței acestei instituții, fie din reaua voință datorată

unor direguitori, factori de decizii ai vremii. Noroc că unii erau mai penetrabili la argumentația cald-învăluitoare a lui Antonescu pentru care, aş putea spune, muzeistica a ocupat cel mai important loc în viața lui spirituală. Încît muzeul băcăuan a dobîndit o secție de istorie, apoi una de artă românească modernă și contemporană și mai tîrziu o secție de științele naturii. Să amintim că în ultimii ani funcționează la Bacău un vivariu, un observator astronomic, un planetariu. Este de înțeles că fără o organizare sistematică a cercetărilor și un contact permanent cu publicul, nu am fi putut realiza fondul muzeistic cu care se prezintă astăzi instituția noastră. Acumularea de valori muzeistice rezultate din săpături arheologice, achiziții, colectări și donații au pus în permanență problema spațiului expozițional și de depozitare. Așa se și explică schimbarea de la o etapă la alta a sediului muzeului care, deși figura la început ca regional cu mai multe secții, a devenit apoi un complex muzeal cu „muzee“ oarecum de sine stătătoare, dar dirijate de o administrație comună.

— Cine a mai fost la începutul acestui lung și dificil drum alături de profesorul Antonescu ?

— Ctitorul muzeisticii băcăuane s-a înconjurat de la început de acei oameni care și-au înțeles menirea de adevărați conservatori ai patrimoniului, fără de care orice instituție muzeală are o existență precară. Prin 1959 în compania pictorului băcăuan Nicu Enea și a colegilor Eugenia Antonescu și Constantin Șova deschideam Muzeul din Bacău cu cele trei secții menționate mai sus. A fost, cred, cel mai frumos gest pe care niște tineri muzeografi l-au oferit de 24 ianuarie, zi de o semnificație sporită, deoarece atunci s-a permis să se cînte din nou Hora Unirii. Retrospectiva aceasta fugitivă nu se poate lipsi de menționarea multor demersuri întreprinse de director și de muzeografi pentru obținerea unui spațiu muzeal cît de cît corespunzător. Nu cred că ați dispune de spațiu tipografic pentru însușirea acelor tribulații însoțite de emoții, resemnări și nădejdi. Oricum, deși clădirea impunătoare a fostului Consiliu Popular județean adesea promisă muzeului, fiind propice organizării unui spațiu cultural, nu a revenit culturii, funcționînd și acum ca sediu administrativ, sîntem în perspectiva construcției muzeului dorit nu numai de noi, dar și de regretatul profesor Iulian Antonescu, om de aleasă cultură. Mai adaug că din 1971 a luat ființă și o secție de etnografie, o valoroasă colecție care împreună cu donația preotului Vasile Heisu de la Răcăciuni, reprezintă un fond muzeistic de mare însemnătate.

— Ce ne puteți spune despre activitatea din domeniul documentării și cercetării ?

— Cu toate greutățile prin care am trecut și trecem, muzeele noastre s-au constituit în centre de studii și documentare, dispunînd de un aparat, documentar, bibliotecă și laboratoare dotate cu aparatura necesară și de o publicație anuală. Revista *Carpica* înserează an de an principalele contribuții ale muzeografilor băcăuani privind cunoașterea trecutului național și valorfică documente inedite referitoare la viața și

activitatea personalităților băcăuane. O latură importantă a constituit-o ciclurile de conferințe cărora în perioada sa băcăuană Iulian Antonescu le acorda o mare atenție.

— Sînt numeroase vestigiile trecutului mai îndepărtat sau mai apropiat cărora cercetarea băcăuană muzeistică le-a dedicat un quantum cît se poate de mare de cercetare...

— Ar fi greșit să se înțeleagă că activitatea științifică s-a desfășurat la întîmplare ; am ținut seama de specificul acestei zone geografice, de tradițiile ei. Am colaborat cu Institutele de Arheologie ale Academiei române, în elucidarea unor probleme legate de paleoliticul superior prin descoperirile de localitățile -Buda, Lespezi, epoca neolitică, prin descoperirile de la Podei-Tg. Ocna, Țigănești, Vultureni, Găiceana, Aldești-Onișcani, Vermești-Comănești, Trebeș-Mărgineni și, mai ales, Poduri-Moi-nești. Aspecte ale culturii epocii bronzului au fost urmărite prin săpăturile de la Mîndrișca-Valea Seacă, Bărboasa, Oncești, Bogdănești, Răcătău, Răcăciuni, (aici fiind descoperit un important tezaur de obiecte de aur de valoare inestimabilă). Au fost descoperite un mare număr de unelte și arme din bronz. Epoca fierului, sec. XII—V î.e.n. este bine reprezentată de descoperirile de la Căbești, Slobozia, Oncești, Răcătău. Numeroase descoperiri ne situează în primul plan al cercetării celei de a doua epoci a fierului corespunzătoare civilizației geto-dace. Cercetările au pus în valoare două dave Tamasiđava (Răcătău) și, respectiv, Zarăidava (Brad) din harta lui Ptolemeu, cu un important număr de unelte agricole și meșteșugărești, arme, podoabe, ceramică. Am descoperit, de asemenea, multe necropole și așezări din civilizația carpodacică. Trebuie adăugate descoperiri medievale de la Bacău — Curtea Domnească, precum și cele de la Tg. Trotuș și Mînăstirea Cașin. La Bacău, Iulian Antonescu a descoperit fundațiile casei domnești din vremea lui Alexandrel Voievod fiul lui Ștefan cel Mare în apropierea Bisericii Precista. Și epoca modernă și contemporană este la fel de bine reprezentată. Toate acestea vorbesc de evoluția muzeului și muzeografiei băcăuane care încorporează și strădania profesorului Antonescu. În prezent numărul obiectelor de interes patrimonial este de-a dreptul impresionant. Ne preocupă dezvoltarea cercetării, ne bucurăm de sprijinul material al Prefecturii, privind achizițiile, consolidarea clădirilor vechi, precum și construcția noului sediu al muzeului, în apropierea Complexului medieval — Precista. El va purta numele celui care a înființat muzeul băcăuan, cinstindu-se astfel memoria unuia dintre cei mai de seamă reprezentanți ai muzeisticii românești contemporane.

— Vă mulțumesc !